

Landscape of practice

Diana van Heusden

1. Inleiding

De beschrijving van dit landschap valt onder een groter geheel van het lectoraat Duurzame innovatie in de regionale kenniseconomie. Ieder kenniskringlid beschrijft zijn of haar landschap van het lectoraat om samen een geheel te vormen om de doelstelling van lectoraat te beantwoorden. Dit stuk bevat nog niet de beschrijving van het Lerende Netwerk en de rol van de conveners, maar beperkt zich eerst tot de beschrijving van het landschap van de onderzoeker. Dit landschap is geschreven vanaf september 2015 tot en met maart 2016.

De onderzoeker is bij het lectoraat begonnen vanuit het Alfa-college Hardenberg sinds september 2015. Het lectoraat is een rijdende trein waar de onderzoeker op aan mocht haken, wat de nodige zoektocht met zich mee heeft gebracht. De figuurlijk gesproken reis is tot nu toe vooral geweest om te oriënteren op het lectoraat en wat de rol van de onderzoeker daarin mag zijn en dit een eerste start te geven. Dit was mede een zoektocht omdat de onderzoeker deels in de voetsporen van de vorige collega uit Hardenberg trad, maar de onderzoeker eigenlijk een eigen draai aan de invulling wilde geven. Hierin is samen met lector Ineke besloten een eigen plan te trekken en een eigen landschap vorm te geven.

De onderzoeker heeft gewerkt in de zorg. Onder andere heeft zij als wijkverpleegkundige in de regio Zuidoost Drenthe gewerkt bij een grote thuiszorgorganisatie. Naast haar baan als wijkverpleegkundige, heeft ze deelgenomen aan verschillende projecten in de thuiszorg met crossovers met andere gebieden. Zoals het project medicatieveiligheid waar er werd samengewerkt met onder andere Vilans, de regionale apotheken, huisartsen en medewerkers van de thuiszorgorganisatie. Door mee te werken aan diverse projecten binnen de thuiszorg, heeft ze met veel verschillende partners uit deze regio samengewerkt. Sinds 2011 is de onderzoeker werkzaam bij het Alfa-college als docent verpleegkunde. Door de studie Onderwijswetenschappen aan de Open Universiteit wordt het landschap van de onderzoeker verder uitgebreid. Deze kennis en ervaringen worden ingezet in het landschap van de onderzoeker bij het lectoraat.

Binnen het lectoraat wordt er gewerkt met Multidisciplinaire Ketens (MDK). Op deze manier is het landschap van het lectoraat opgedeeld in een aantal gebieden met elk zijn eigen partners en nadruk op thema's. Het thema van dit landschap valt binnen MDK Gezondheid, Wonen en Vrije Tijd. Dit MDK is als volgt ingevuld vanuit het lectoraat:

Onderzoeksaspecten MDK Lectoraat Kenniskringleden Emmen			
	Kenniskringlid vanuit expertisegebied: Gezondheid	Kenniskringlid vanuit expertisegebied Wonen/Verblijf	Kenniskringlid vanuit expertisegebied Vrije Tijd
MDK 2.2: crossovers Gezondheid, Wonen, Vrije Tijd	MBO Diana van Heusden MBO Simon Henk Luimstra/Paul Schrijver	MBO Mirjam Roomer	-
	HBO Sebo Boerma	-	MBO Cigdem Zantingh
	-	-	HBO Economie Margriet Weerman/ Elga van der Spoel

Onderzoeksgebied

Binnen het MDK richt de onderzoeker zich op het leerklimaat van kleine zorginstellingen en de publiek-private samenwerking/co-makership in de regio. Deze regio omvat Noordoost Overijssel en Zuidoost Drenthe. Een leerklimaat kan zowel formeel als informeel leren bevatten. Het formele leren vindt vooral plaats op school of op momenten waarop school in de praktijk lessen verzorgd; het is wettelijk gereguleerd en voldoet aan kwaliteitseisen. Terwijl informele leren meer het spontane leren is, het is niet van te voren zo afgesproken of vastgelegd. Het informeel leren kan altijd en overal (Van den Dungen & Smit, 2010).

Binnen het onderzoeksgebied wordt er gekeken naar de participatie en de betrokkenheid van de regio en het leren in de regio in lerende netwerken. Dit kunnen zowel professionals in een organisatie zijn als burgers/omwonenden van instellingen. In dit geheel wordt Vrije tijd meegenomen als onderdeel van welzijnsactiviteiten voor bewoners van dorpen en inwoners van instellingen. Een van de vragen die onderzocht worden is: hoe kan een instelling het leerklimaat versterken door co-makership en verbinding met de regio?

Dit onderzoek is een deel van het groter geheel van de doelstellingen en onderzoeksvragen van het lectoraat. Het doel van dit onderzoek is dat beschreven wordt hoe het leerklimaat vorm wordt gegeven in kleine zorginstellingen en hoe daarin wordt samengewerkt op publiek-private manier in de regio door middel van lerende netwerken.

Projecten

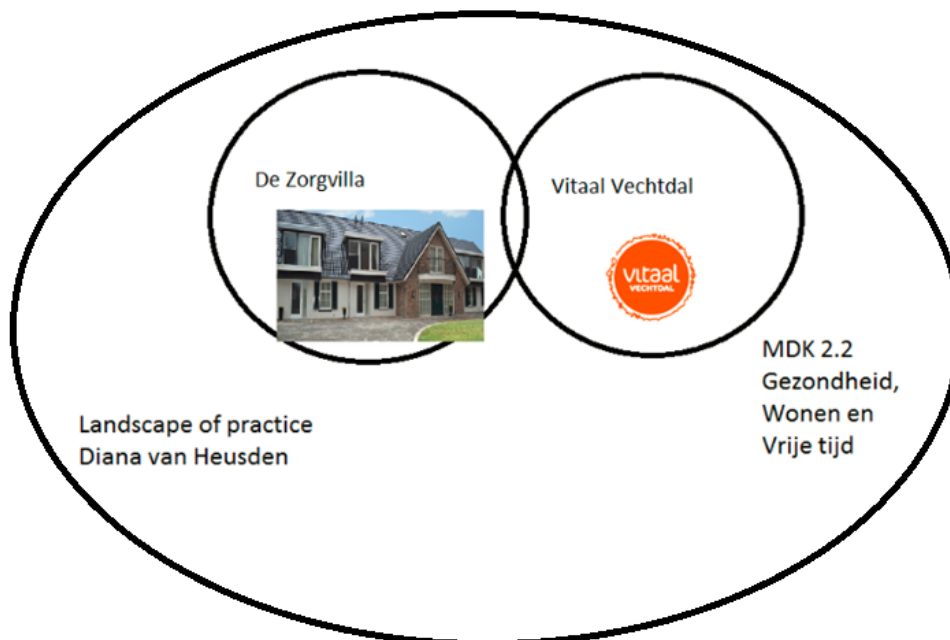
Het onderzoeksgebied van de onderzoeker wordt versterkt door participatie binnen diverse projecten. Op dit moment zijn dat twee projecten, namelijk een rol binnen de Zorgvilla te Veenoord en binnen Vitaal Vechtdal Academie vanuit het Regionaal Investeringsfonds (RIF) van het Alfa-college.

Vanuit de Regionaal investeringsfondsen heeft het Alfa-college een deelproject genaamd de Vitaal Vechtdal Academie. De Vitaal Vechtdal Academie is onder andere opgericht om onderwijs te bieden dat aansluit bij de gesignaleerde maatschappelijke ontwikkelingen op het terrein van zorg, welzijn en wonen en waar mogelijk combinaties met nieuwe technieken (domotica) te maken. De projectleider is een leidinggevende bij het Alfa-college in Hardenberg, tevens voorheen een kenniskringlid van het lectoraat in Emmen. De onderzoeker participeert in dit project als huidig kenniskringlid van het lectoraat. Er wordt samengewerkt met docenten van het Alfa-college en diverse partners uit de

Vechtdal regio (Noordoost Overijssel en Zuidoost Drenthe). Te denken valt aan partners uit de sector zorg, welzijn, techniek, de woningbouw en de gemeentes uit de regio. Op dit moment wordt er samen met de partners gekeken naar innovatieve vraagstukken en worden waar mogelijk crossovers gemaakt. Er wordt gekeken naar mogelijke projecten waar studenten van verschillende opleidingen in kunnen participeren.

De Zorgvilla is onderdeel van de Innovatie Werkplaats (IWP) Kwaliteit van Leefomgeving (Delies, 2013) waar Marjolanda Hendriksen de kartrekker is. Het is een leerwerkplaats waar studenten van diverse niveaus en opleidingen meewerken in de zorgverlening in de Zorgvilla. Het lectoraat is vanaf het begin van de oprichting van de Zorgvilla betrokken geweest. Ook nu blijft het lectoraat actief betrokken. De onderzoeker ondersteunt daar Marjolanda Hendriksen en ondersteunt de docenten van het Alfa-college. Omdat de verdere beschrijving van het landschap over de Zorgvilla gaat, zal in het vervolg van het verslag meer worden uitgelegd over de Zorgvilla.

Hieronder is het landschap visueel weergegeven.

Binnen de twee projecten wordt er multidisciplinair en multilevel gewerkt en gaat het om de regionale verbindingen. Ook staat centraal dat er binnen de projecten al doende wordt geleerd met en van elkaar. Vooral op de snij- en raakvlakken van de combinaties van gezondheid, wonen en vrije tijd. Het leren binnen de projecten en binnen de regio betreffen het onderzoeksgebied.

Bij beide projecten wordt er intensief samengewerkt met partners. Voor beide projecten zijn dit andere partners maar voldoen ze allen aan het opgestelde partnerprofiel van het lectoraat (Delies, 2009). Het partnerprofiel schetst kenmerken waar met de partner over in gesprek wordt gegaan of de partner ook deze kenmerken bevat of kan gaan bevatten. Hieronder is het partnerprofiel weergegeven:

Partnerprofiel

- heeft Verbindingskracht en Combinatievermogen
 - kan over eigen grenzen heen kijken
 - wil kennis delen en al doende leren
 - heeft naast eigen ook gedeelde belangen en is daar duidelijk over
 - is geïnteresseerd in nieuwe combi's van leren & werken
 - heeft regionale binding
 - heeft enige ervaring met innovatie en kennisnetwerken
 - gunt zichzelf en de partners ruimte en tijd voor innovatie
-
- kent de opdracht van het lectoraat en ziet voor zichzelf daarbij een rol
 - onderschrijft visie en samenwerkingsformule
 - is partner in ontwikkeling voor langere tijd
 - spant zich in voor duurzame innovatie(-processen)
 - is complementair aan de anderen in de MDK
 - dekt minimaal één van de disciplines binnen de MDK
 - is actieve partner en betrokken bij 1 MDK, 1 of meer MDSK's en 1 of meer projecten (als voorloper en/of volger)

2. De Zorgvilla

De vraag om een multidisciplinaire en multilevel leerwerkplaats te starten, is ontstaan door de samenwerking tussen het lectoraat Duurzame innovatie in de regionale kenniseconomie en Vera Pol als directeur van Domus Projectontwikkeling.

In Veenoord is vervolgens een kleinschalige, particuliere woonzorgvoorziening opgericht waar gecombineerde verpleeghuiszorg wordt gegeven aan mensen met een somatische en/of psychogeriatrische zorgvraag met 24/7 zorggarantie. Dit is de Zorgvilla sinds 2014, zie Afbeelding 1. Vanuit deze filosofie is er een leerwerkplaats in samenwerking met het lectoraat opgezet.

Afbeelding 1 overgenomen uit www.dezorgvilla.nl

Studenten mbo zorg en welzijn en hbo ICT, SPH en HRM hebben via projecten voor Domus geïnventariseerd hoe de zorgcentrale qua ICT opgezet zou moeten worden. ook is er gekeken naar activiteiten voor een dag invulling en is dat uitgewerkt en besproken.

Het streven is om in de Zorgvilla diverse studenten van verschillende opleidingen te laten samenwerken met medewerkers van de Zorgvilla. Samen wordt er gewerkt en geleerd. Hier is een combinatie van verschillende niveaus en verschillende stromingen van studenten. Te onderscheiden valt de BOL en BBL student. BOL studenten komen nog regelmatig op school terwijl een BBL student maar één dag per week op school komt en de rest van de week werkt op de stage/werkplek.

De volgende opleidingen zijn vertegenwoordigd in de Zorgvilla:

- BOL en BBL Helpende, zorg en welzijn (niveau 2)
- BOL en BBL Verzorgende-IG (niveau 3)
- BOL en BBL mbo-Verpleegkundigen (niveau 4), leerjaar 1 en 2
- BOL Medewerkers maatschappelijke zorg (MMZ)
- BOL Sociaal agogisch medewerkers (SAW)

Het curriculum van de opleiding waarvoor de student is ingeschreven bij de school, is voor de inhoud van het leren leidend. Belangrijk binnen deze leerwerkplaats is dat er multilevel wordt samengewerkt; er zijn meerdere niveaus die met elkaar samenwerken en leren.

Streuder, van der Berg en de Jongh (2012) beschrijven in een onderzoek van een leerwerkplaats factoren die het leerpotentieel van een leerwerkplaats kunnen beïnvloeden, namelijk:

- a) De taken die moeten worden uitgevoerd.
- b) De kenmerken van studenten, zoals motivatie, belangstelling, niveau van cognitief functioneren en communicatieve vaardigheid.
- c) Kenmerken van de afdeling, zoals de aard en frequentie van de begeleiding.

Bij het vormgeven van de leerwerkplaats de Zorgvilla zijn dit daarom belangrijke aandachtspunten. Uit dit onderzoek kwam verder naar voren dat studenten formeel (samen met de opleiders) maar ook informeel leerden (onderlinge communicatie en met de cliënt, zonder opleiders). Dit is, volgens Streuder et al. (2012) , anders dan bij een reguliere stage waar vooral formeel geleerd wordt.

Partners

Vanuit het lectoraat zijn de betrokken kenniskringleden: Marjolanda Hendriksen, Diana van Heusden, Paul Schrijven en Judith Veldman. Marjolanda is hier bij betrokken vanuit haar rol vanuit de IWP Kwaliteit van Leefomgeving, Judith als regio coördinator, Paul als junior onderzoeker en de onderzoeker vanuit de eigen onderzoeksagenda en expertise.

Vanuit het bedrijfsleven zijn de medewerkers en leidinggevende van de Zorgvilla betrokken. Zij zijn in dienst bij zorgorganisatie de Zorgzaak. Ook zijn er diverse contacten in Veenoord zoals de huisarts en contactpersonen in het dorpshuis. De leidinggevende van de Zorgvilla heeft hierin een grote rol. Bovendien is bij de start van de Zorgvilla ook de Open Universiteit betrokken geweest en Calibris als kenniscentrum (per augustus 2015 is dat SBB; Stichting Beroepsonderwijs en Bedrijfsleven).

3. DNA lectoraat

3.1 Onderzoek, onderwijsinnovatie en kennisdeling

Er zijn een aantal onderzoeksvraagstukken die op dit moment relevant zijn voor de Zorgvilla. Ten eerste: hoe kan welzijn binnen het concept van de Zorgvilla meer centraal komen te staan? De nadruk ligt nu met name op de zorgvraag van de zorgvrager op de lichamelijke zorg maar minder op het aspect welzijn en vrijetijdsbesteding. Wat is er voor nodig om welzijn en vrijetijdsbesteding meer centraal in te kleden? Dit is een vraag die ook de school raakt: hoe leid je zorgverleners op om ook het aspect welzijn en vrijetijdsbesteding goed aan te kunnen pakken in de uitvoerende zorgverlening.

De tweede vraag luidt: welke rol hebben studenten, werkbegeleiders en medewerkers binnen de leerwerkplaats? Er wordt gekeken naar wat de voorwaarden zijn van een leerwerkplaats, hoe dat nu gaat bij de Zorgvilla en wat er nodig is om dat (eventueel) te veranderen.

De kennis die opgedaan wordt binnen de Zorgvilla wordt gedeeld bij het opzetten van nieuwe leerafdelingen zoals Huize de Eik in Slaghoren waar vanuit de Verzorgend-IG en mbo-Verpleegkunde opleiding Hardenberg een leerafdeling gestart wordt samen met de Zorgzaak.

3.2 Publiek-private samenwerking, leren in netwerken, transfer van kennis en convener rollen

Binnen dit project zien we de combinatie van een partner uit de zorg (de Zorgzaak) en een partner vanuit de publieke sector (het Alfa-college en Stenden). Eerder zijn de actuele participerende opleidingen genoemd. De bouwkunde studenten hebben een rol gespeeld in de opbouwfase van de Zorgvilla. Ook zijn er SPH, ICT en HRM studenten vanuit Stenden betrokken geweest.

Het lerende netwerk moet nog verder vorm gegeven worden. Hiervoor is onder andere een inspiratiebijeenkomst georganiseerd in februari 2016. Met name vanuit het lectoraat wordt de rol van convener ingekleed.

Studenten en medewerkers waren tijdens deze inspiratiebijeenkomst de actieve inbrengers. De docenten vanuit het Alfa-college, de leidinggevende van de Zorgvilla en de kenniskringleden hadden de taak om te observeren en met behulp van een joker mochten ze slechts twee keer in de gesprekken inbreken. In de eerste ronde ging de grote groep uiteen in drie groepen. In deze ronde werd besproken wat de dromen zijn van medewerkers en studenten ten aanzien van de Zorgvilla. Wat zouden ze vernieuwen of veranderen. Wat zijn hun wensen en ideeën hierover. In de tweede ronde werd er gesproken hoe er geleerd wordt van en met elkaar. Deze vraag is zowel voor studenten als voor medewerkers relevant. Wat de onderzoeker opviel, was het enthousiasme van medewerkers en studenten over de Zorgvilla. Ook konden ze elkaar veel inspiratie bieden voor vernieuwende ideeën die tijdens de bijeenkomst werden besproken. Aan de uitkomsten van de inspiratiebijeenkomst moeten nog een vervolg gegeven worden in april 2016. Ook andere partners zullen hier wellicht een rol in krijgen om het lerende netwerk verder uit te bouwen.

De leidinggevende van de Zorgvilla gaat participeren aan de MDK bijeenkomsten waar zij deel uit maakt van een lerend netwerk. Tijdens de MDK bijeenkomsten worden innovatieve ideeën opgedaan en waar mogelijk met studenten op een multilevel manier aangepakt met het multidisciplinaire bedrijfsleven.

3.3 Regionale sociaal-economische verbinding

De Zorgvilla staat in Veenoord en van daaruit zijn er de sociaal-economische verbindingen. De partners zijn ook in dit gebied te vinden, zoals de huisarts en medewerkers van het dorps huis. De scholen bestrijken de regio Noordoost Overijssel en Zuidoost Drenthe. Door de MDK bijeenkomsten wordt de verbinding met partners uit dezelfde regio aangegaan en vaak ook iets breder, zoals regio Midden Drenthe. Door deze MDK bijeenkomsten wordt verdere samenwerking gestimuleerd en kunnen innovatieve vraagstukken worden opgepakt.

3.4 Multidisciplinair en multilevel

Binnen de Zorgvilla wordt er multidisciplinair gewerkt en wordt er kennis gedeeld vanuit verschillende invalshoeken. Er zijn meerdere disciplines betrokken bij de Zorgvilla, zoals de Zorgzaak, de huisarts, het dorps huis, de omwonenden van de Zorgvilla maar ook de inwoners/zorgvragers van de Zorgvilla. Naar het idee van de onderzoeker kunnen er nog meer partners aan toegevoegd worden om het multidisciplinaire en innovatieve karakter nog meer vorm te geven.

Ook is de Zorgvilla multilevel omdat het Alfa-college studenten van diverse niveaus geplaatst heeft binnen de Zorgvilla; niveau 2, 3 en 4. En vanuit Stenden ook niveau 5 studenten participeren. Studenten moeten op de leerwerkplaats intensief met elkaar samenwerken en elkaar aanvullen. Wat duidelijk wordt uit onder andere de inspiratiebijeenkomst, is dat de vorm en inhoud van een leerwerkplaats nog verder aandacht en uitleg behoeft binnen de Zorgvilla. Dit zal in de komende maanden door het lectoraat en medewerkers en leidinggevende van de Zorgvilla worden opgepakt.

3.5 Complementaire clusters van partners

De betrokken partners vullen elkaar aan vanuit hun eigen expertise, inhoud en diensten die geleverd worden. Dit mag, zoals eerdere beschreven, nog meer vorm worden gegeven. Te denken valt aan de participatie van omwonenden van de Zorgvilla bij activiteiten aldaar.

3.6 Al doende leren in netwerken

Al doende leren is belangrijk, fouten durven en mogen maken, concepten uitproberen, terugkijken en weer vooruit kijken. Binnen de Zorgvilla is hier door de onderzoeker nog niet een duidelijk zichtbaar beeld van ontstaan. Maar door middel van de inspiratiebijeenkomst zijn medewerkers en studenten aan het nadenken gezet over waar ze van leren en wat ze anders zouden willen zien binnen de Zorgvilla. Zoals genoemd moet dit verder nog een vervolg krijgen.

3.7 Leren en werken in combinatie

Dit is zeker van toepassing binnen de Zorgvilla; het is een erkend leerbedrijf. Bovendien wordt er gewerkt maar ook geleerd van en met elkaar. Op dat punt staat de Zorgvilla naar het idee van de onderzoeker ook om dit nog meer te gaan doen, om op deze manier de vragen die er liggen wat betreft de vorm en inhoud van de leerwerkplaats verder uit te werken. Studenten en medewerkers van de Zorgvilla kunnen nog veel meer van elkaar leren. Hier is een stuk visie voor nodig wat op dit moment niet goed helder lijkt aldus de onderzoeker. Hier wordt vanuit het lectoraat, leidinggevende van de Zorgvilla en de docenten van het Alfa-college gezamenlijk naar gekeken.

Wenger is in dit landschap nog niet opgenomen omdat de onderzoeker meer ervaring binnen de Zorgvilla op moet doen om dit op een correcte wijze weer te geven.

Bronvermelding

Delies, I. (2009). *Verbindingskracht & Combinatievermogen. Een empirisch onderzoek naar kennisallianties tussen beoepsonderwijs (ROC), en bedrijfsleven*. Enschede: Ipskamp Drukkers B.V.

Delies, I., (2013). *Aanvraag innovatiewerkplaats Kwaliteit van leefomgeving bij zorg & wonen*. Intern document.

Streuder, J., Berg, N., van der, & Jongh, A., de (2012). *Het doorbraakproject Werkplekleren*. Leren door studenten en opleiders op leerafdelingen in de zorg. *Vakblad voor opleiders in de gezondheidszorg OenG*, 2012 (2) maart.

Van den Dungen, M., & Smit, W. (2010). *Meerdere wegen naar professionalisering. Validering en certificering van informeel leren door leraren*. Open Universiteit, Heerlen.